

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-02-02

Diarienummer N166-0087/23

Handläggare

Alex Hirschi, Anette Hall, Karita Saapunki Björk,

Kenneth Johansson

Telefon: 031-365 00 00

E-post:

alex.hirschi@socialhisingen.goteborg.se

anette.hall@socialhisingen.goteborg.se

karita.saapunki.bjork@socialhisingen.goteborg.se

kenneth.johansson@socialhisingen.goteborg.se

Svar på underremittering av remiss från Justitiedepartementet - vägar till ett tryggare samhälle, kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67) (SLK dnr 0123/23)

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Hisingen tillstyrker remissen från Justitiedepartementet *Vägar till ett tryggare samhälle, kraftsamling för barn och unga* (SOU 2022:67).
2. Socialnämnd Hisingen översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till Stadsledningskontoret.
3. Socialnämnd Hisingen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Rapporten *Vägar till ett tryggare samhälle, kraftsamling för barn och unga* (SOU 2022:67) är en välskriven rapport. De förslag som presenteras i rapporten kommer att ge bättre förutsättningar för att lyckas med det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Socialnämnden ställer sig bakom rapporten i sin helhet.

De frågor som behandlas i rapporten är komplexa och berör många aktörers verksamheter samt flera olika kunskapsområden. Beredningen har arbetat med utgångspunkt i tillgänglig forskning och utifrån ett barnperspektiv.

Förmågeanalysen som föreslås fokuserar på aktörernas förmåga att

- upptäcka barn och unga i riskzon,
- initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser,
- samverka med andra berörda aktörer, samt
- följa upp genomförda insatser och bidra till kunskapsutvecklingen.

Socialförvaltningen Hisingen gör bedömningen att de förslag som presenteras i rapporten kommer att ge bättre förutsättningar för att lyckas med det trygghetsskapande och

brottsförebyggande arbetet. Att bli bättre på att upptäcka barn och unga i riskzonen samt att initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser är av största betydelse för att vända på den våldsvåg som idag förekommer i Sverige.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Brottslighet leder till både sociala och ekonomiska konsekvenser för samhället och dess invånare på flera olika sätt. Satsningen kan innebära en ökad kostnad för staden initialt, men att den på längre sikt kommer att vara lönsam ur ett ekonomiskt perspektiv, både för samhället och individen. Att säkerställa att tillräckliga resurser avsätts blir viktiga delar i det statliga ansvarstagandet.

Att tidigt verka för att barn inte växer upp i en ogynnsam miljö och riskerar att rekryteras/socialiseras in i kriminella nätverk och gäng kräver stora resurser. Vi bedömer att vi måste se dessa kostnader som investeringar då alla kringkostnader för gängkriminella är mycket höga. Självfallet ryms inte denna kostnadsökning inom Socialnämnd Hisingens nuvarande budgetram. De finns här en koppling till bedömningen ur en social dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Trygghetsberedningen föreslår att regeringen i ett inriktningsdokument tydliggör vilka områden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Dokumentet ska ses som uttryck för en miniminivå och kunna användas som en vägledning för prioritering och uppföljning. De insatsområden som beredningen identifierat som centrala och som bör ingå i ett sådant inriktningsdokument är:

- Stöd till föräldrar
- Förskola
- Fullgjord skolgång
- Meningsfull fritid
- Maskulinitetsnormer
- Förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling
- Strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen
- Stöd till brottsoffer.

Om ovanstående insatsområden skulle prioriteras mer än de gör idag och ekonomiska resurser fullt ut skulle tillföras skulle det på riktigt kunna förändra situationen. Med tidigt stöd till föräldrar och en fungerande förskola där alla deltar. Med en bra fritidsverksamhet som inkluderar barn och unga och där maskulinitetsnormer diskuteras på allvar. Med en riktig förmåga att verkligen tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling och väl fungerande strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen. Det skulle göra skillnad. Vår bedömning utifrån den sociala dimensionen är att om dessa insatser kommer på plats så skulle skolan ha ett enklare uppdrag att lotsa sina elever till en fullgjord skolgång med godkända betyg,

vilket skulle ta bort en stor del av den grogrund av barn och ungdomar som idag hamnar i kriminella nätverk och gäng.

En av de vanligaste aktualiseringsorsakerna för barn i åldern 0–12 år inom socialtjänsten på Hisingen är våld i nära relationer bevitnat och/eller utsatt. Utsatthet för våld i nära relationer kan ha en normaliserande effekt om den utsatte inte får hjälp och stöd kan leda till att barn och unga växer upp med uppfattningen att våld är ett acceptabelt sätt att lösa konflikter och hantera frustration. Det är mot bakgrund av det viktigt att arbeta med metoder och förhållningssätt som skapar goda livsvillkor och minskar risken för att barn och unga hamnar i gängkriminalitet eller upplever våld i nära relationer.

Utifrån ett trygghetsperspektiv skulle detta ge en högre grad av upplevd trygghet vilket underlättar företagsetableringar och ett tryggare ekonomiskt klimat att investera i. Koppling till den ekonomiska dimensionen.

Samverkan

Information i förvaltningsgemensam samverkansgrupp (FSG) den 21 mars 2023.

Bilagor

1. Vägar till ett tryggare samhälle – Kraftsamling för barn och unga

Ärendet

Remiss från Justitiedepartementet - *Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)* till förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden samt socialnämnderna Hisingen och Nordost. Ärendet är översänt till socialnämnderna Centrum och Sydväst för kännedom och eget ställningstagande till eventuellt yttrande.

Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 29 mars 2023.

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 att tillkalla en parlamentarisk sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning. Uppdraget var att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Uppdraget sträcker sig över perioden 2020–2024.

Trygghetsberedning ska enligt direktivet bl a:

1. Identifiera de viktigaste kriminalpolitiska utmaningarna som samhället står inför nu och under de närmsta åren.
2. Analysera och bedöma vilken förmåga som finns hos berörda aktörer att möta dessa utmaningar på såväl det brottsförebyggande som det brottsbekämpande området.

Trygghetsberedningen har valt att fokusera på två områden. Områdena är dels barns och ungas involvering i gängkriminalitet, dels våld i barn och ungas nära relationer.

Våldet är ofta instrumentellt på så sätt att det syftar till att markera positioner. Sprida gruppens rykte eller stärka den egna narkotikaförsäljningen på utvalda platser.

De riskfaktorer som enligt forskningen är centrala för att barn och unga ska involveras i allvarlig kriminalitet är bland annat ofullständig skolgång, narkotikabruk, tidig debut i brottslighet och svårigheter i relationen mellan barnet och andra barn eller inom familjen. Samtidigt utgör exempelvis fullgjord skolgång och tidigt stöd till familjer som har behov av det en tydlig skyddsfaktor.

Mot bakgrund av Trygghetsberedningens uppdrag att bistå regeringen med underlag för en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik presenterar beredningen ett antal bedömningar:

-Nationell styrning för att skapa förutsättningar för de många aktörernas arbete inom de två fokusområdena barns och ungas involvering i gängkriminalitet och våld i barn och ungas nära relationer. Barn och unga bör i större utsträckning uppmärksammas i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Det har framkommit önskemål om att skolan ska ta ett större ansvar när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott men även farhågor för att ett sådant ansvar skulle kunna gå ut över skolans pedagogiska grunduppdrag som också är av stor vikt ur ett brottsförebyggande perspektiv.

-Upptäcka barn i riskzon i ett tidigt skede. Kunskap behövs om risk- och skyddsfaktorer, rutiner för att tidigt fånga upp de som befinner sig i riskzon samt kunskap om hur de kan ges stöd. Systemet med orosanmälningar är av stor vikt här.

-Stödinsatser till barn och unga i riskzon och samverkan i detta arbete. Samhällets förmåga att nå ut till barn och familjer med en högre risknivå än andra behöver bli bättre samt att insatser till barn i riskzon behöver sätta in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än idag. Möjligheten att kunna dela information mellan samverkansparter är viktig för ett effektivt arbete.

-Behovet av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering. Kunskapsinhämtandet av brottslighetens omfattning, utveckling och karaktär samt hur den kan förebyggas behöver utvecklas. En utvärdering av det brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga behöver genomföras för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar. Även kunskapen om vilka samhällsekonomiska vinster som brottsförebyggande åtgärder och tidiga insatser kan leda till behöver utvecklas.

-Lämplig myndighet ska få i uppdrag att sprida kunskap om det våld som sker i barn och ungas nära relationer. Kunskapen på området behöver utvecklas och fördjupas. *behöver* Det kan exempelvis då handla om partnervåld och begränsningar att röra sig fritt.

-Regeringen uppdrag åt Socialstyrelsen att kartlägga vilka insatser som kommunen erbjuder de som utsatts för våld i barn och ungas nära relationer. Kartläggningen ska även omfatta vilka insatser som erbjuds unga våldsutövare.

-En nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet bör genomföras. Insatserna för att förebygga att barn och unga involveras i kriminella gäng behöver intensifieras och effektiviseras. Den bör i första hand ta sikte på situationen i kommuner med områden som Polismyndigheten identifierat som särskilt utsatta. Även om arbetet framför allt behöver bedrivas på lokal nivå bör staten ta ett tydligare ansvar för detta. Det statliga ansvaret bör innefatta att identifiera vilken typ av åtgärder som är viktigast att prioritera samt säkerställa att dessa blir vidtagna. Det kan åstadkommas genom en tydlig inriktning för arbetet, ett träffsäkert, samordnat och strukturerat stöd till lokal nivå samt en kontinuerlig uppföljning av arbetet. För att arbetet ska vara effektivt krävs också att det är helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt. Därtill behöver tillräckliga resurser avsättas. Att säkerställa det är också viktiga delar i det statliga ansvarstagandet.

Trygghetsberedningen föreslår att regeringen i ett inriktningsdokument tydliggör vilka områden som det är mest angeläget att arbeta med för att förebygga att barn och unga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Dokumentet ska ses som en miniminivå och kunna användas som vägledning och prioritering. De insatsområden som beredningen identifierat som centrala och som bör ingå är:

- Stöd till föräldrar
- Förskola
- Fullgjord skolgång
- Meningsfull fritid
- Maskulinitetsnormer
- Förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzon samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra negativ utveckling.

- Strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzon
- Stöd till brottsoffer

Vidare föreslår Trygghetsberedningen att en särskild organisation ska tillsättas för att, med utgångspunkt i inriktningsdokumentet, stötta genomförandet av kraftsamlingen. Organisationen ska särskilt säkerställa att de aktuella kommunerna har tillgång till nödvändigt stöd och förutsättningar i övrigt för arbetet med de prioriterade insatsområdena. Om organisationen, i dialog med kommunerna och andra inblandade aktörer, identifierar behov av stöd som inte redan är tillgodosedda ska förslag på åtgärder tas fram. Det kan handla om nationellt stöd i olika former och med olika tidsperspektiv. Ett innovativt arbetssätt ska tillämpas. Även undanröjande av hinder för ett effektivt arbete kan vara aktuellt. Avsikten är emellertid inte att organisationen själv ska utföra operativa stödinsatser.

Organisationen ska vidare verka för att arbetet, framför allt på nationell nivå, är samordnat så att onödiga glapp, överlappningar eller konflikter undviks samt att det arbete som bedrivs inom ramen för kraftsamlingen utgår från bästa tillgängliga kunskap. Åtgärder ska vidtas för att komma till rätta med eventuella kunskapsluckor. Arbetet med kraftsamlingen ska följas upp kontinuerligt och utifrån det ska eventuella behov av ytterligare åtgärder identifieras.

Organisationen bör ha formen av en kommitté. Den ska arbeta nära berörda beslutsfattare på nationell och lokal nivå samt i samverkan med aktuella kommuner, myndigheter och andra relevanta aktörer. Barn och unga ska få komma till tals i arbetet och ett erfarenhetsutbyte ska ske med övriga nordiska länder. För att säkerställa den breda politiska förankring som ett långsiktigt arbete kräver ska arbetet bedrivas i kontinuerlig dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. Kommittén ska verka för ett långsiktigt arbete men vara tillfälligt inrättad. Utgångspunkten är att arbetet ska bedrivas i ordinarie strukturer.

Kraftsamlingen behöver ta tillvara och förhållas till det omfattande arbete som redan bedrivs inom områden som den berör. Det gäller inte minst det utvecklingsarbete som pågår för att skapa förutsättningar för ett systematiskt och lokalt förankrat brottsförebyggande arbete i hela Sverige. Men det är också viktigt att pågående arbete inte blir ett hinder eller skapar begränsningar när det gäller att ta itu med de allvarliga och akuta problem som beredningen identifierat kopplat till risken för att barn och unga ska dras in i gängkriminalitet. Beredningen föreslår slutligen att regeringen låter utreda hur arbetet med kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden samt ett system för ekonomiskt stöd från staten kopplat till de kommunala åtagandena.

Källa: Trygghetsberedningens sammanfattning sida 15 till 23.

Förvaltningens bedömning

De frågor som behandlas i rapporten är komplexa och berör många aktörers verksamheter samt flera olika kunskapsområden. Beredningen har arbetat med utgångspunkt i tillgänglig forskning och utifrån ett barnperspektiv.

Förmågeanalysen som föreslås fokuserar på aktörernas förmåga att

- upptäcka barn och unga i riskzon,
- initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser,
- samverka med andra berörda aktörer, samt
- följa upp genomförda insatser och bidra till kunskapsutvecklingen.

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning av insatser utifrån preventionsnivåer. Det handlar om generella, selektiva och indikerade åtgärder. Det är förvaltningens bedömning att Trygghetsberedningens bedömningar och förslag gällande områdena är ändamålsenliga. Socialförvaltningen Hisingen gör bedömningen att de förslag som presenteras i rapporten kommer att ge bättre förutsättningar för att lyckas med det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Att bli bättre på att upptäcka barn och unga i riskzonensamt att initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser är av största betydelse för att vända på den våldsvåg som idag förekommer i Sverige.

Christina Alvelin

Förvaltningsdirektör

Karita Saapunki Björk

Avdelningschef

Alex Hirschi

Avdelningschef